

Koliek

Koliek is meestal een stoornis in het spijsverteringskanaal en in het bijzonder bij paarden.

Het begrip koliek is een algemene term voor alle symptomen die zich voordoen als gevolg van pijn in de buikholte. De symptomen kunnen zeer verschillend zijn. Hier komen we later nog op terug. Er is een aantal oorzaken te bedenken waarom nou juist het paard zo vatbaar is voor koliek. Ten eerste is de inhoud van de *maag* klein ten opzichte van de rest van zijn lichaam (ongeveer 18 liter) Ten tweede zijn de *darmen* van verschillende diktes en liggen zij erg gekronkeld in de buikholte. Een paard heeft in totaal ongeveer 30 meter darm, dus je kunt wel nagaan dat die darmen wel gekronkeld moeten liggen om zo een plaats in de buikholte te hebben.

De symptomen

Globaal gezien kan je de symptomen van koliek verdelen in twee categorieën.

Je hebt de lichtere symptomen en de zwaardere symptomen.

Lichte symptomen:

- krabben, rollen;
- omkijken;
- onrustig;
- licht zweten.

Ernstige symptomen:

- niet meer attent;
- laten vallen;
- ernstige onrust;
- veel rollen;
- niet meer reageren op medicijnen;
- soms gevaarlijk voor de omgeving.

Koliek komt in verschillende vormen voor. Deze behandelen we hierna.

Krampkoliek

De meest voorkomende vorm van koliek is ongetwijfeld de *krampkoliek*. Door verschillende oorzaken ontstaan dan sterke krampachtige samentrekkingen van delen van zowel de dunne als de dikke darm. Voor het optreden van deze krampen zijn verschillende oorzaken aan te wijzen, onder andere sterke afkoeling door regen, door koud weer, na het eten van te koud of bevroren voedsel, of het te snel drinken van *ijskoud water* (vooral na het werk), het snel opnemen van veel voedsel tijdens een pauze van zware arbeid.

De aanvallen kunnen nogal hevig zijn en duren meestal niet zo lang. Sommige paarden zijn erg gevoelig voor afkoeling en vertonen dan ook regelmatig deze krampkoliek, vaak zonder dat dit voldoende herkend wordt.

Verstoppingskoliek

Verstoppingen in de blinde darm of de dikke darm zijn na darmkrampen de meest voorkomende oorzaken van koliek. In deze wijde darmgedeelten hopen voedselresten, vooral van ruwvoer, zich gemakkelijk op. De verstoppingen worden in de hand gewerkt door afwisselingen in diameter van de verschillende darmgedeelten.

Krampkoliek en verstoppingskoliek komen vaak bij elkaar en door elkaar voor.

Beweging heeft een sterk preventieve werking.

Zandkoliek

Dit is een ernstige vorm van koliek die ontstaat door het met het voedsel opnemen van te grote hoeveelheden zand. Men ziet het nogal eens op zandgronden bij pony's die in de winter en in het vroege voorjaar buiten lopen. Bij het weiden word het gras met wortel en al uit de grond getrokken, zo krijgen de dieren veel zand binnen. Ook het voeren van niet schone bieten en wortelen kan een oorzaak zijn van veel zand binnen krijgen. Het opgenomen zand hoopt zich op onder andere in de dikke darm. Paarden met zand in de darmen krijgen herhaaldelijk aanvallen van koliek en vermageren sterk. De mest kan hard en droog zijn, maar het paard kan ook diarree hebben. Soms komen er mestballen af die behalve uit een omhullend slijmlaagje ook uit puur zand bestaan. Ondanks alle maatregelen duurt het vaak maanden voor al het zand uit de darmen is verdwenen. In een aantal gevallen is het paard niet meer te redden. Zandkoliek komt niet zoveel voor.

Darmverdraaiing

Darmverdraaiing treedt met name op in het dikkedarmgedeelte. Een deel van de dikke darm is dan afgesnoerd, waardoor een *gasophoping* ontstaat. De paarden vertonen hevige koliekverschijnselen. De buikomvang neemt snel toe doordat de gasafvoer in grote darmgedeelten onmogelijk wordt. De oorzaken van darmdraaiing zijn in grote lijnen dezelfde als die van krampkoliek. Er moet zeer snel chirurgisch ingegrepen worden, anders is het paard onherroepelijk ten dode opgeschreven.

Windkoliek, gaskoliek

Wanneer een paard met volle maag zware arbeid moet verrichten, of na opname van sterk gistend voer, kan er in de maag een *gasophoping* ontstaan. Bij zware arbeid wordt via reflectorische weg de afvoer vanuit de maag naar achteren bemoeilijkt of geheel verhinderd. De buikomvang neemt toe en de buik is gespannen.

Koliek veroorzaakt door wormbesmettingen

Uit onderzoek is gebleken dat het aantal gevallen van koliek te verminderen is door een goed *wormbestrijdingsprogramma*. Ernstige wormbesmettingen gaan ten koste van een optimale doorbloeding van de maagdarmwand. Kleine bloedvaatjes raken verstopt, waardoor plaatselijk zuurstofgebrek in de darmwandcellen optreedt. Ook kunnen darmwandcellen afsterven; het zogenoemde darminfarct. De gebrekkige doorbloeding geeft aanleiding tot darmkrampen en koliekverschijnselen.

Berucht is de larve van de *strongylides vulgaris*, die vaak de veroorzaker is van het zogenoemde wormaneurysma.

Behandeling bij eerste verschijnselen van koliek

Als eerste maak je de voerbak leeg als er nog voer in de voerbak zit. Leg het paard een extra deken op als het koud weer is en ga met het paard af en toe een stukje stappen, maar waak ervoor dat je het paard niet uitput. Zorg dat je een normaal touw of een longeerlijn aan het halster hebt zitten, want als een paard een kramp krijgt kan hij rare dingen kan doen. Zet het paard natuurlijk nooit aan de molen. Laat iemand anders de veearts bellen zodat je zelf bij het paard kunt blijven. Liggen en rollen is niet zo'n probleem, maar let op dat het paard zich daarbij niet kan bezeren. Houd toeschouwers zoveel mogelijk weg.

Vragen

Waarom is juist een paard zo gevoelig voor koliek?

Omschrijf de symptomen bij een lichte vorm van koliek.

Omschrijf de symptomen die horen bij een zware koliek.

Hoe kun je controleren of een paard zandkoliek heeft?

Zet eens op een rijtje welke handelingen je achtereenvolgens moet verrichten bij een paard met koliek.